

Opodatkowanie przymusowego umorzenia akcji (udziałów) otrzymanych w formie darowizny

Zgodnie z aktualnie obowiązującym art. 24 ust.5d ustawy o PIT dochodem z umorzenia udziałów lub akcji w spółkach mających osobowość prawną jest nadwyżka przychodu otrzymanego w związku z umorzeniem nad kosztami uzyskania przychodów, które w przypadku nabycia udziałów w drodze darowizny ustala się do wysokości wartości z dnia nabycia darowizny.

Umorzenie udziałów (akcji) to unicestwienie praw przysługujących wspólnikowi (akcjonariuszowi) związanych z udziałem (akcją). W sytuacji gdy dokonywane jest za wynagrodzeniem, po stronie wspólnika (akcjonariusza) będącego osobą fizyczną powstaje przychód. Zasady jego opodatkowania zależą od tego, czy mamy do czynienia z umorzeniem dobrowolnym, przymusowym czy warunkowym.

Wynagrodzenie z tytułu umorzenia udziałów (akcji) przymusowego (warunkowego) zaliczane jest do przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych. Tak wynika z art. 24 ust. 5 pkt 1 ustawy o PIT. To z kolei oznacza, że są one przychodem z kapitałów pieniężnych w rozumieniu art. 17 ust. 1 pkt 4 tej ustawy.

Dochód uzyskany przez udziałowca (akcjonariusza), będącego krajową osobą fizyczną, z umorzenia udziałów podlega opodatkowaniu zryczałtowanym podatkiem dochodowym w wysokości 19% uzyskanego dochodu (art. 30a ust. 1 pkt 4 ustawy o PIT). Obowiązek poboru tego podatku i przekazania go do urzędu skarbowego (w terminie do dnia 20. miesiąca następującego po miesiącu, w którym go pobrano) ciąży na spółce jako na płatniku. Ponadto w terminie do końca stycznia następnego roku płatnik musi przesłać do urzędu skarbowego deklarację PIT-8AR, w której wykaże kwotę pobranego z tego tytułu podatku.

Przepis art. 24 ust.5d ustawy o PIT w obecnym brzmieniu pozwala na korzystne podatkowo rozliczenie umorzenia udziałów (przymusowe lub warunkowe) nabytych w drodze darowizny. Dochodem z umorzenia jest nadwyżka przychodu nad kosztami uzyskania przychodu. Kosztem uzyskania przychodów jest natomiast wartość tych udziałów z dnia nabycia darowizny, a więc wartość rynkowa z dnia nabycia darowizny (często jest to wartość oderwana od faktycznie poniesionych wydatków).

Przykładowo ojciec zamierza przekazać synowi 100% udziałów w spółce z o.o., które nabył

za 1000 zł. Na dzień darowania (w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi) są one natomiast warte 2000 zł. W przypadku gdy dojdzie do umorzenia udziałów to syn będzie mógł uwzględnić w kosztach uzyskania przychodu 2000 zł.

Minister finansów dostrzegł tę lukę prawną i na mocy ustawy z dnia 8 listopada 2013r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od fizycznych (...) przepis art. 24 ust. 5d od 1 stycznia 2014r. otrzyma nowe brzmienie zgodnie z którym osoba która otrzyma jako darowiznę udziały lub akcje będzie mogła uwzględnić w kosztach podatkowych jedynie wydatki, które poniósł darczyńca. Co oznacza, iż w powołanym powyżej przykładzie od 1 stycznia 2014r. w kosztach uwzględnić można jedynie 1000 zł.

Chcąc skorzystać z aktualnie obowiązującej – korzystnej – regulacji podatkowej należy mieć na uwadze przepisy regulujące procedurę umarzania udziałów. W spółce, to zarząd jest organem, który organizuje procedurę umorzenia oraz określa jakie będzie źródło jego finansowania, tj. czy będzie to czysty zysk, czy też środki uwolnione na skutek obniżenia kapitału zakładowego. W pierwszym przypadku nie ma potrzeby zmniejszania kapitału zakładowego, a w konsekwencji wprowadzania zmian do umowy spółki (art. 199 § 6 K.s.h.). Wysokość kapitału zakładowego pozostaje w tej samej wielkości. Natomiast w razie finansowania umorzenia poprzez obniżenie kapitału zakładowego procedura jest dłuższa i wymagająca. Należy bowiem wówczas zachować wymogi przewidziane dla zmiany umowy spółki. Oznacza to konieczność zaprotokołowania przez notariusza uchwały wspólników w razie umorzenia przymusowego bądź oświadczenia wszystkich członków zarządu w przypadku umorzenia automatycznego.

Dla porządku zauważyć należy również, iż nabycie udziałów, tj. praw majątkowych, tytułem darowizny podlega podatkowi od spadków i darowizn. Stanowi o tym art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2004 r. nr 142, poz. 1514 ze zm.). Obowiązek podatkowy ciąży na obdarowanym (art. 5 ustawy).

W przedstawionym wyżej przykładzie ojciec chce przekazać udziały synowi, to kwota wolna od podatku wynosi 9.637 zł. Należy ją odnieść do wartości majątku nabytego łącznie od tej samej osoby w okresie 5 lat, poprzedzających rok, w którym nastąpiło ostatnie nabycie. Jeżeli zatem wartość rynkowa udziałów nie przekracza kwoty wolnej, wówczas darowizna nie podlega opodatkowaniu.

W przypadku natomiast darowizny o większej wartości, członkowie najbliższej rodziny

mogą skorzystać ze zwolnienia od podatku (art. 4a ustawy). Zwolnienie dotyczy małżonka, zstępnych (tj. dzieci, wnuki), wstępnych (np. rodziców, dziadków), pasierba, rodzeństwa, ojczyrna i macochy. Aby skorzystać z zwolnienia obdarowany zobowiązany jest zgłosić nabycie udziałów właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie miesiąca od dnia powstania obowiązku podatkowego.

Zgłoszenia należy dokonać na urzędowym druku SD-Z1 w urzędzie skarbowym właściwym według miejsca zamieszkania nabywcy w dniu powstania obowiązku podatkowego. Natomiast w przypadku braku takiego miejsca - według ostatniego miejsca jego pobytu w tym dniu. W razie niespełnienia powyższych warunków, nabycie udziałów podlegać będzie opodatkowaniu na zasadach określonych dla nabywców zaliczonych do I grupy podatkowej.

Obowiązek zgłoszenia nie obejmuje jednak przypadków, gdy nabycie następuje na podstawie umowy zawartej w formie aktu notarialnego. Formalności wówczas dopełnia notariusz.

Końcowo należy dodać, że umowa darowizny może podlegać także podatkowi od czynności cywilnoprawnych, ale będzie tak tylko w przypadku przejęcia przez obdarowanego długów i ciężarów albo zobowiązań darczyńcy. Tak wynika z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 9 września 2000 r. o PCC (Dz. U. z 2007 r. nr 68, poz. 450 ze zm.).

Rafał Ostrowski

14-11-2013